

sluje sbírka kresebných předloh, kterou sestavil učitel V. J. K. Boušek a již vydává učitelské nakladatelství Rašínovo. Leží přede mnou první sešit o 21 kresbách K. Liebscherových a 2 kresbách V. Brechlerových, vesměs vyníkatých ze známého díla Sedláčkova Hradů a zámky české. Pan sestavovatel vykládá v úvodě, že jest třeba začátečníkovi kreslit podle předloh a nestavěti ho přímo před přírodou, a dovolává se pro názor svůj slova Leonarda da Vinci: „Kresli nejprve podle dobrých mistrů.“ Ve slově Leonardově jest jistě dobrý smysl; i Ruskin jest ho poslušen, i Ruskin učí kreslit podle děl velikých kreslířů nebo malířů. Třebas nerad přísahám in verba magistrorum, jest přece patrné, že postaviti začátečníka bez metody před přírodu jest tolik jako vydati jej beze zbraně útoku ohromných sil, jimž nedovede čeliti a jimiž musí být rozdrčen. Ale ovšem i metoda Vinciho má nebezpečí nemalá a nesnáze nemalé. Nejprve jde o to, aby práce, podle nichž se učí začátečník kreslit, byla díla opravdu *mistrovská*, t. j. díla typicky čistá a jasná metody, díla vrcholná ve všem, i v jasnosti a zákonitosti své. A toho naprosto není u vzorů, které vybral p. Boušek: Liebscher a Brechler nejsou vůbec žádní dobří mistři výtvarní a nejméně velcí kreslíři — jsou pouzí laciní manýristé a chudí rutiněři, kteří se blýskají prázdnými cetkami. Z nich nemůže si žák přisvojit nic než chudoduchou faleš, prázdné efektnictví a vražednou šablonu. Z nich může se naučit jen lsbivému a mazlivému hračkářství, nikdy ne kresbě opravdové; není opravdové kresby bez vyspělého a rozhodného charakteru, bez duševní jadrnosti, bez duševního zraku vychovaného k statečnosti; s výchovou technickou musí jíti ruku v ruce tato výchova duševní. Ale nic z toho nemohou dát žákovi vybrané předlohy — naopak: uduší v něm zárodek každé výtvarnické charakternosti a postaví jej nakonec před přírodu jako slabošského kleštěnce. Z těchto „vyzraných zubů“ (jak říkával můj drahý Chittussi českým hradům) dýše na tebe výtvarnická i estetická plesnivina a můžeš jen litovat, že dnes jest možná taková pošetilost, jakou jsou tyto předlohy kresebné.

Čeští mistři-malíři: I. Dědina

S tímto názvem počal p. Hrnčif v Nymburce vydávat sbírku reprodukcí děl českých malířů, lacinou sbírku sledující ve všem, úpravou a tuším i cenou (K 1,20), vzor popularisačního podniku anglického, věnovaného velikým mistrům světovým. Jsem rád upřímný a proto povím bez obalu, že mám důvodné pochyby o umělecky vzdělávacím účelu této sbírečky. Pochybuji, že jest možno mít mnoho z reprodukcí tak drobných, jak je bude podávat tato sbírka. Dnes nejlepší výtvarní historikové a estetické protestují i proti velikým publikacím přinášejícím v pěkných reprodukcích díla velikých mistrů: obecenstvo hltá takové publikace jako jiné vědomosti populárně historické a ztrácí k umění poměr intimního prožití a pročitění. Množí se stále lidé, kteří umění spásají, a vymírají ti, jimž bylo předmětem osobní lásky, osobního vkusu a pročitění. Lidé dívají se na umění čím dál tím více se stránky naukové a kultura při tom pohořívá: vzrůstá nebezpečí nového civilizovaného barbarství. Knížky formátu, který si zvolil p. Hrnčif, nemohou být mnohem víc než marnou hračkou. A pak ten výběr! Nechápu prostě, jak jest možno

zahájit sbírku moderních malířů českých Dědinou. Pan Dědina nemá naprosto žádného práva na toto čestné místo, třebas mu v úvodě p. Bourdelle rozhoupával sebestřátelejší kaditelnici. Již soudy p. Bourdellovy o některých našich mladších výtvarnících, pokud byly tištěny v českých listech, zarážely svou nekritičností, ale *to zde* jest třeba přímo zakřiknouti. Několik chytrých zámlk, kterými p. Bourdelle salvuje své umělecké svědomí, prostoduchý český čtenář nepozná a tak bude brát doslova a jako umělecký soud, co jest jen přátelská úsluha. P. Dědina jest čilý módní ilustrátor, ale není žádný umělec-malíř, malíř-živce: na jeho olejích jest jen kus smělosti a jakási rozmáchlá macha. Jest možno, že p. Dědina jest dobrý pomocník Besnardův a že odkoukal svému patronovi něco z jeho espritu, brilantnosti i lehkomyšlnosti (hlavně té poslední), ale na uměleckou individualitu to ještě nestačí.

O umělecko dějinném lživzdělání nebo pavzdělání

rozepsal se v dubnové Neue Rundschau znamenitý německý historik umělecký, *Heinrich Wölfflin*. Slova jeho stojí za to, aby byla slyšána i u nás. Jsou to varovná slova době, která zapomíná, že umění jako mocnosti životní a velikému životnímu daru možno se přiblížit jen pietně prožívajícím citem; době, v níž řídno praví *milovníci* umění a rozmnožují se zato povážlivě pseudoznatelé a pseudokritikové. I u nás stává se dnes povážlivě často umění předmětem naukovým tam, kde má býti jen předmětem rozkoše, pročitění a promilování; i u nás vyskytují se lidé, kteří umění spásají rozumovými formulkami; i u nás trpíme uměleckým historismem špatně pochopeným. I u nás zapomínají lidé, že nerozhoduje v umění, co jsem viděl nebo přečetl, ale co jsem strávil. I u nás zapomíná se, že každé poznání, které nemohu obrátit v život, mne jen zeslabuje jako prázdná přítěž:

„Znáť dějiny umění platí již tolik, jako rozumět umění. A to právě jest nepravda a laické obecenstvo dostává se ve zcela křivý poměr k umění tím, že se vzdává výhod svého přirozeně nehistorického stanoviska a nemůže za ně získati jiné stanovisko, stanovisko odborně historické.“

„Nejprve: lidé vidí příliš mnoho. Historik ovšem má znáti svůj materiál úplně. Nemůže započít se stavbou, pokud nevyzkoušel všechny kameny stavební. Právě naše doba jest ve zvláštním smyslu sběratelská, dobou inventarisování a registrování. Všude narážíte na práce katalogové, veliká souborná vydání atd. A obecenstvo nepozorovaně dostalo se do téhož proudu, aniž toho má potřebu. Kupují si raději mizerné dílo obsahující *všecky* obrazy Rubensovy než *jednu* pravou starou jadrnou rytinu rubensovskou. Jednotlivý kus bez spojitosti nemá již ceny pro smysl jednostranně historicky zaujatý, a vzácny jest poctivý diletantism, který tu a tam si vybírá, co se mu líbí. Lidé cítí povinnost všecko vidět a to jest škoda, neboť tímto způsobem vidí příliš mnoho, t. j. nic, docela nic.“

„Ctižádost moderního ‚vzdělaného‘ turisty jest psychologická nestvůra. S umělecko historickou úplností probírají se v Itálii chrámy a musea, kde by přece dalo se lehce pochopit, že tak nemožno získat ani jediného hlubšího dojmu, neboť jeden dojem maří dojem druhý. Cestování stává se mukou, ale člověk měl by špatně svědomí, kdyby si je ulehčoval. A posléze: musí to jít! Cestovatelské knížky určují míru denních výkonů a přece nezůstaneme pod takovými normami!“